

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd (SOU 2023:25)

Ert diarienummer Ju2023/01301

Sammanfattning

Förvaltningsrätten i Malmö lämnar, i egenskap av migrationsdomstol och utifrån de aspekter domstolen har att beakta, följande synpunkter på utredningens förslag. Vad gäller de av utredningens förslag som inte kommenteras nedan har migrationsdomstolen inga särskilda synpunkter utan kan tillstyrka förslagen, alternativt lämna dem utan erinran.

Undantag från kunskapskravet på grund av särskilda skäl

I utredningen föreslås undantag från kunskapskravet om det finns särskilda skäl. Undantag ska kunna göras när en utlänning inte har möjlighet att uppfylla kravet eller när det – utifrån kvalificerade fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar, utvecklingsrelaterade psykiska funktionsavvikelser eller andra personliga förhållanden – inte är rimligt att begära att en person ska uppfylla kravet.¹

Bedömningen av vad som utgör särskilda skäl för undantag från kunskapskravet innefattar en prövning dels av om utlänningen har en sådan funktionsnedsättning (eller annat personligt förhållande) som avses i bestämmelsen, dels om denna omständighet innebär att personen inte kan genomföra ett kunskapsprov. Det är vår uppfattning att framför allt det andra ledet i prövningen riskerar att innebära tillämpningssvårigheter och en medföljande rättsosäkerhet om tydlig vägledning inte ges. Denna bedömning baseras på i huvudsak följande överväganden.

I utredningen uppges en stor spridning av omständigheter som skulle kunna utgöra särskilda skäl. Spridningen medför att ett stort antal personer kan förväntas åberopa särskilda skäl, samt att undantaget blir svårtillämpat. Redan utredningens exempel gällande hörselskadades möjlighet att uppfylla kunskapskravet visar på hur komplex prövningen kan bli. Därtill kan även läs- och skrivsvårigheter, psykiska funktionsnedsättningar som ADHD och PTSD, samt kombinationer av dessa eller andra faktorer, tillsammans med individens tillgång till och mottaglighet för pedagogiska anpassningar, samt tidigare ansträngningar att klara

¹ SOU 2023:25, s. 270.

provet, beaktas. Det rör sig alltså om en mycket komplex bedömning som ska göras. Dessutom är resultatet av prövningen, ett eventuellt permanent uppehållstillstånd, något som har stor betydelse för den enskilde. För att underlätta bedömningen och för att möjliggöra en rättssäker tillämpning efterfrågas tydlig vägledning i vad som utgör särskilda skäl för undantag.

Utredningen föreslår att ett formulär för ett särskilt läkarintyg ska utformas. Ett läkarintyg skulle möjligtvis kunna göra sannolikt att en person har en viss funktionsnedsättning. Det är dock svårare att se att ett sådant intyg också kan visa att funktionsnedsättningen medför att personen inte kan uppfylla kunskapskravet, särskilt mot bakgrund av att bedömningen ska innefatta huruvida det i det enskilda fallet går att göra anpassningar vid provtillfället. Detta innebär i sin tur att det framstår som oklart vilken typ av bevisning som den enskilde förväntas lägga fram för att göra sannolikt att denne saknar förmåga att genomföra kunskapsprovet.

Utredningen hänvisar till att en bedömning av särskilda skäl redan sedan tidigare görs när det kommer till undantag från försörjningskravet i 5 kap. 7 § utlänningslagen. Bedömningen av en persons arbetsförmåga – till skillnad från förmågan att genomföra ett kunskapsprov – är en fråga som är vanligt förekommande även i andra delar av den offentliga rätten. Det är inte heller ovanligt att det gällande arbetsförmåga finns ställningsstagande från andra offentliga aktörer, exempelvis Arbetsförmedlingen, i det enskilda fallet. Att ställa krav på att migrationsdomstolarna ska bedöma huruvida en person bör kunna klara av ett kunskapsprov är en prövning som domstolarna inte har vana av sedan tidigare. Vi delar därför inte utredningens uppfattning om att kostnadsökningarna för migrationsdomstolarna kan förväntas vara begränsade. Tvärtom riskerar förslaget att leda till en beaktansvärd och – med hänsyn till den ovan påpekade komplexiteten i bedömningen av särskilda skäl – resurskrävande måltillströmning. Detta bör beaktas om utredningens förslag genomförs.

Reglering av nivån på kunskapskravet

Utredningen föreslår att nivån på kunskapskravet ska regleras i utlänningslagen eftersom kunskapsnivåerna inte bör kunna höjas och sänkas utan stöd av riksdagen. Samtidigt uppges på flera ställen i utredningen att ett godkänt resultat på kunskapsprovet ska gälla utan begränsning i tid. En konsekvens av den valda lagtekniska lösningen blir att en höjning av nivån på kunskapsprovet medför att alla godkända kunskapsprov som genomförts innan höjningen inte längre blir tillräckliga för att uppfylla kunskapskravet.

Som exempel kan nämnas att en person får ett godkänt resultat på ett prov som utformats för att uppnå nivå A2 i GERS², men att nivån sedan genom lagändring höjs till nivå B1 i GERS innan personen hinner få ett permanent uppehållstillstånd. I detta fall kommer personens provresultat, enligt lagtextens ordalydelse, inte längre vara tillräckligt för att

---

² Gemensam europeisk referensram för språk.

beviljas permanent uppehållstillstånd. Tillämpningssvårigheter skulle också uppstå om GERS revideras på EU-nivå.

Resultatet i ovan exempel är såklart önskvärt om syftet är att ett nytt prov ska behöva genomföras om kunskapsnivån höjs i lagtexten, eller om GERS revideras. Det är dock inte förenligt med utredningens förslag om att ett godkänt kunskapsprov ska gälla utan begränsning i tid. Ett förtydligande i frågan bör därför övervägas.

Beredning och beslut

Detta remissyttrande har beslutats av rådmännen Janet Svensson och Isabel Andersson samt förvaltningsrättsfiskalen Nora Hollender (föredragande).